

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2023, sp. zn. 25 Cdo 3497/2021, ECLI:CZ:NS:2023:25.CDO.3497.2021.1

Číslo: 99/2023

Právní věta:

Spotřebitelem může být nejen nepodnikající fyzická osoba, ale též fyzická osoba - podnikatel, jedná-li mimo rámec své podnikatelské činnosti. K ujednání omezujícímu či vylučujícímu práva spotřebitele na náhradu újmy se nepřihlíží [§ 1812 odst. 2, § 1814 odst. 1 písm. a) o. z.] i v případě, že s podnikatelem uzavřel smlouvu jiný podnikatel mimo rámec své podnikatelské činnosti.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 15.02.2023

Spisová značka: 25 Cdo 3497/2021

Číslo rozhodnutí: 99

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Spotřebitel

Předpisy: § 2944 o. z.
§ 419 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti části rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 18. 6. 2021, sp. zn. 57 Co 76/2020, kterou odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o povinnosti žalovaného zaplatit žalobci a) 119 186 Kč s úrokem z prodlení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Opavě rozsudkem ze dne 13. 11. 2019, č. j. 17 C 115/2018-170, uložil žalovanému zaplatit žalobci a) 619 186 Kč s příslušenstvím, zamítl žalobu žalobce a) co do 483 000 Kč s příslušenstvím a žalobu, kterou se žalobkyně b) domáhala, aby jí, jakožto oprávněně společně a nerozdílně s žalobcem a), byl žalovaný povinen zaplatit 983 000 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak v řízení o náhradu škody, která měla žalobcům vzniknout úrazem, léčením a následným utracením jejich koně ustájeného ve stájích žalovaného a představované náklady na léčení koně (119 186 Kč), jeho hodnotou (983 000 Kč) a ušlým ziskem, jehož by mohli dosáhnout účastí koně v soutěžích (200 000 Kč). Náhrady hodnoty koně a ušlého

zisku se domáhali oba žalobci jako vlastníci koně, náhrady nákladů léčení jen žalobce a), který je vynaložil.

2. Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 18. 6. 2021, č. j. 57 Co 76/2020-341, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v části, kterou bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci a) náklady léčení 119 186 Kč s úrokem z prodlení, potvrdil jej v zamítavém výroku ohledně části, v níž se oba žalobci domáhali (jako oprávnění společně a nerozdílně) zaplacení ušlého zisku 200 000 Kč s úrokem z prodlení, a zrušil rozsudek soudu prvního stupně v částech výroků, jimiž byla žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci a) 500 000 Kč s úrokem z prodlení a byla zamítnuta žaloba žalobce a) co do 283 000 Kč s úrokem z prodlení a žaloba žalobkyně b) [oprávněné společně a nerozdílně s žalobcem a)] co do 783 000 Kč s úrokem z prodlení, a v tomto rozsahu, tedy ohledně požadované náhrady za hodnotu koně, věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud vyšel ze zjištění soudu prvního stupně, že oba žalobci jako kupující dne 13. 8. 2017 podepsali kupní smlouvu o koupi koně R., šestiletého valacha, kterého žalobce a) nechal ustájit ve stájích žalovaného v A. na základě smlouvy, jež obsahovala ujednání vylučující odpovědnost žalovaného za případné jím nezaviněné zranění či úhyn koně. Žalobce a) je nositelem živnostenského oprávnění a současně společníkem ve společnosti s ručením omezeným v oboru výroba, obchod a služby a provádění staveb, jejich změn a odstraňování, žalovaný při uzavření smlouvy o ustájení vystupoval jako podnikatel s předmětem podnikání „chov zvířat pro zájmový chov“. Daný kůň by mohl v následujících deseti letech v soutěžích získat ceny do 20 000 Kč ročně, které by však ani zdaleka nepokryly roční náklady na jeho ustájení a péči o něj. Dne 1. 10. 2017 si kůň zaklínil levou pánevní končetinu do mezery mezi spodní částí vrat svého boxu a podlahou ve stájích žalovaného, čímž se zranil a následně navzdory žalobcem a) účelně vynaloženým nákladům na léčení ve výši 119 186 Kč musel být utracen. Po doplnění dokazování měl odvolací soud dále za prokázané, že box, v němž se kůň nacházel, byl opatřen posuvnými vraty. V případě, že vrata byla řádně zavřena, zajištěna a nevykazovala žádné neodborné zásahy či úpravy, nahodilá či cílená poškození, se noha koně pod vrata nemohla dostat. Odvolací soud tak dospěl k závěru, že ocitla-li se noha koně pod posuvnými vraty, muselo k tomu dojít proto, že vrata nebyla dovřena či dostatečně zajištěna. Odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně považoval žalobce a) při uzavírání smlouvy o ustájení koně s žalovaným za spotřebitele [§ 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“)], eventuálně za slabší stranu smluvního vztahu (§ 433 odst. 2 o. z.), neboť při uzavírání smlouvy o ustájení vystupoval mimo souvislost s vlastním podnikáním. Rovnocenný podnikatelský vztah mezi žalobcem a) a žalovaným nemohl být založen ani úmyslem žalobců využít koně k soutěžím, protože případné teoretické zisky by ani zdaleka nepokryly náklady na jeho chov. K ujednání o omezení odpovědnosti za škodu ve smlouvě o ustájení s odkazem na § 1812 odst. 2 a § 1814 písm. a), resp. § 2898 o. z. nepřihlížel. Podle § 2944 o. z. ve spojení § 2970 o. z. shledal žalovaného odpovědným ve vztahu k žalobci a) za poranění zvířete a za škodu spočívající v nákladech spojených s léčením zraněného koně účelně vynaložených žalobcem a). Povaze koně neodporuje, aby byl nárok na náhradu škody způsobené jeho poraněním posouzen podle ustanovení upravujících náhradu škody na věcech převzatých v souvislosti s plněním závazku. Otázku vlastnictví koně pro účely posouzení tohoto nároku shledal nepodstatnou, neboť podle § 2944 o. z. žalovaný odpovídá za vzniklou škodu žalobci a), od něhož koně na základě smlouvy o ustájení převzal. Shodně s okresním soudem konstatoval, že žalovaný ani netvrdil existenci liberačního důvodu podle § 2944 o. z., tedy že by ke škodě došlo i bez předání koně do jeho detence.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu v části, kterou odvolací soud potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně o povinnosti žalovaného zaplatit žalobci a) 119 186 Kč s úrokem z prodlení, napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost odůvodnil tím, že rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která v

rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla doposud řešena, resp. má být řešena jinak. Za dovolacím soudem dosud neřešenou pokládá otázku, zda lze vlastníka koně při uzavírání smlouvy o jeho ustájení pokládat ve vztahu k provozovateli stále za slabší smluvní stranu či dokonce za spotřebitele, kterou odvolací soud vyřešil nesprávně. Odvolací soud měl podle jeho názoru posoudit vztah založený smlouvou o ustájení koně jako vztah rovnocenných podnikatelských subjektů, neboť žalobce a) je osobou s živnostenskými oprávněními a podnikatelskými cíli a žalobou uplatnil mimo jiné i ušlý zisk, jehož hodlal dosáhnout s koněm v soutěžích. Proto měl soud vycházet z omezení odpovědnosti žalovaného za škodu, sjednaného ve smlouvě o ustájení koně. Dále dovolatel namítl, že odvolací soud při posouzení jeho odpovědnosti vyšel z nesprávně zjištěného skutkového stavu, resp. jeho skutkové závěry jsou v rozporu s provedenými důkazy, pokud na rozdíl od soudu prvního stupně nepovažoval nehodu za nešťastnou událost, ale shledal porušení povinnosti žalovaným. Podle žalobce k zapříčení nohy koně mohlo dojít i při správně zavřených a zajištěných vratech boxu, tedy i za situace, že udělal vše potřebné k zabránění vzniku škody. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v napadené části zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

4. Žalobci se ve vyjádření ztotožnili s právním posouzením odvolacího soudu a navrhli, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí jako věcně správně potvrdil a rozhodl o povinnosti žalovaného nahradit jim náklady dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky právního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a podle § 237 o. s. ř. je přípustné pro řešení za daných skutkových okolností dosud neřešené právní otázky výkladu pojmu spotřebitel. Dovolání není důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Podle § 419 o. z. je spotřebitelem každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.

Podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, se spotřebitelem rozumí fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

Podle § 1812 odst. 2 o. z. k ujednáním odchylovajícím se v neprospěch spotřebitele od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.

Podle § 1814 odst. 1 písm. a) o. z. zneužívající jsou vždy ujednání, která vylučují nebo omezují spotřebitelova práva z vadného plnění nebo na náhradu újmy.

7. Ze samotné definice spotřebitele, jímž podle § 419 o. z. je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná, vyplývá, že spotřebitelem může být nejen nepodnikající fyzická osoba, ale též fyzická osoba - podnikatel, jedná-li mimo rámec své podnikatelské činnosti (obdobně v literatuře např. Csach, K. In: Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník - velký komentář. Svazek III. § 419-654. Praha: Leges, 2014, s. 4). Ustanovení na ochranu spotřebitele mají být aplikována i na vztahy, v nichž vystupuje fyzická osoba, jež má podnikatelské oprávnění, avšak v těchto vztazích se

jako podnikatel nechová (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. [I. ÚS 1930/11](#)). K ujednání omezujícímu či vylučujícímu práva spotřebitele na náhradu újmy se proto nepřihlíží [§ 1812 odst. 2, § 1814 odst. 1 písm. a) o. z.] i v případě, že s podnikatelem uzavřel smlouvu jiný podnikatel mimo rámec své podnikatelské činnosti.

8. Závěr odvolacího soudu odpovídá shora uvedenému výkladu pojmu spotřebitel, neboť žalobce a) uzavřel se žalovaným smlouvu o ustájení koně zcela mimo rámec své podnikatelské činnosti (předmětem jeho podnikání byla stavební činnost, nikoli chov koní). Proto odvolací soud správně žalobce a) v daném smluvním vztahu pokládal za spotřebitele ve smyslu § 419 o. z., k ujednání omezujícímu jeho právo na náhradu újmy nepřihlížel (§ 1812 odst. 2 o. z.) a povinnost žalovaného k náhradě škody způsobené zraněním a následným úhynem koně posoudil podle § 2944 o. z., podle něhož každý, kdo od jiného převzal věc, která má být předmětem jeho závazku, nahradí její poškození, ztrátu nebo zničení, a to bez ohledu na to, zda žalovaný porušil svou povinnost či nikoli. Žalovaný totiž ani netvrdil (a tedy ani neprokázal), že by ke škodě došlo i jinak. Námitky dovolatele proti závěru odvolacího soudu, že žalovaný při péči o koně porušil svou povinnost, jsou tudíž bez významu.

9. Lze dodat, že otázka vlastnictví koně není pro posouzení povahy žalobce a) jako smluvní strany významná. Svěřit na základě smlouvy koně k ustájení může jak jeho vlastník, tak osoba vlastníkem k tomu zmocněná a k uplatnění nároku na náhradu škody podle § 2944 o. z. je aktivně legitimována osoba, která smlouvu uzavřela. Pro posouzení otázky, zda lze přihlížet k ujednání, jímž smluvní strana omezila svá práva na náhradu újmy, není podstatné, zda je daná smluvní strana vlastníkem věci, jíž se smlouva týká, ale to, zda smlouvu uzavřela v rámci svého podnikání.

10. Ze shora uvedených důvodů Nejvyšší soud zamítl dovolání proti části rozsudku odvolacího soudu, kterou bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně o povinnosti žalovaného zaplatit žalobci a) 119 186 Kč s úrokem z prodlení, jako nedůvodné podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř.